

Som sama so siedmimi deťmi a nie som sociálny prípad

Byť hlavou veľkej rodiny znamená krútiť sa od piatej ráno do noci – okolo domácnosti, gazdovstva či v stolárskej dielni. Vdova z oravskej dediny tabletky na nervy nepotrebuje. Radšej si dvakrát do týždňa zaspieva vo folklórnej skupine.

LOKCA. Gitka zo Zákamenného mala devätnásť, keď prišla do Lokce za nevestu. Mužovi Eugenovi porodila päť synov a dve dcéry. „Jedného krásneho dňa chlap zišiel z traktora a povedal mi, že ide zomrieť,“ hovorí 44-ročná Lokčianka. „A zomrel. Odvtedy verím, že koniec človek cíti.“

Pohreb namiesto dovolenky

V auguste pred dvomi rokmi Gitka varila aj upratovala v miestnej reštaurácii. „Šéf sa ma pýtal, čo budem robiť s toľkými peniazmi. Neboj sa, hovorila som mu, pôjdeme na dovolenku, a pôjdeme letecky.“

Jej muž Eugen bol na invalidnom dôchodku pre ťažkosti s pľúcami. Zároveň pracoval na obecnom úrade ako elektrikár. „Boli sme po seno,“ opisuje Margita deň, ktorý jej navždy zmenil život. „Všimla som si, že sa na traktore akosi náhli. Odstavil ho v humne a povedal, že nevládze, že ide zomrieť. Pomyslela som si, chlapi, v zadku vás pichne a už umierate. Keď ho brali do sanitky, chcel, aby som mu zobrala mobil a peňaženku a aby som išla s ním, že ak zomrie, aby som bola pri ňom. Neboj sa, neumrieš, povedala som mu. Ani ma nezobrali, stopom som išla do Kubína. No už bolo neskoro, odišiel v sanitke.“

Namiesto dovolenky tak Margita platila pohreb. „Snažím sa zabudnúť, ale nedá sa to. Mal 47 rokov a dodnes sa neprišlo na to, prečo vlastne zomrel. Napísali iba zlyhanie srdca.“

Ako vyučená elektrikárka pracovala v oravskolesnianskej Tesle. Keďže sama pochádza zo siedmich súrodencov, a prežila ťažké detstvo, nechcela mať veľa detí. „Ľudia ma odsudzovali. Keď som otehotnela s dcérou, lekár ma posielal na potrat, že bude retardovaná. Odmietla som. Keby ju dnes videl krásnu a plnú života asi by sa aj zahanbil. Nehanbím sa za svoje deti, snažím sa ich vychovávať, ako najlepšie viem. Len v jednom mali pravdu, že sa budem trápiť. No netušila som, že sa budem trápiť sama. Nevadí. Len aby deti mali, lebo viem, aké to je, keď rodič nedá dieťaťu.“

Od rána do večera

Najstarší Eugen má 25, študuje v Žiline geodéziu. Nasleduje Marek, študent medzinárodných vzťahov v Banskej Bystrici, aktuálne je na ročnom pobyte vo Francúzsku cez projekt Erasmus. Jozef, budúci stavbár, študuje v Bratislave. Andrej končí hotelovku v Dolnom Kubíne, Martin je na učňovke v Kňažej. Gitka je deviatačka a najmladšia 13-ročná Katka siedmačka. „Nič nenarobím, musím sa krútiť od rána do večera,“ hovorí mama. „Pracujem v stolárskej dielni ako robotníčka, pílim drevo, zbíjam palety. Je to ťažká chlapská robota, ale čo narobím.“

Gitka pracuje na dve zmeny, po víkendoch si privyrába upratovaním reštaurácie. Urobila si opatrovateľský kurz, rada by uplatnila v tejto oblasti, no zatiaľ sa jej nedarí.

Okrem toho gazduje, chová býka, dve prasiatka aj tri kozy – dar od Misie mladých z Tvrdošína. Ráno kŕmi mama, ktorá vstáva o piatej, večer syn Martin. „Má toho veľa, ale keď sa mu nechce učiť, bude robiť. No radšej by som bola, keby sa učil.“

Anjel v akcii

Eugen pracoval ako elektrikár na obecnom úrade. Keď zomrel, obec Gitke pomohla majetkovo usporiadať prístavbu k svokrinmu domu. Finančne jej prispeli aj jeho kolegovia.

Sto eur mesačne posielala Vajdiarovcom Námestovský anjel. Na rodinu ich upozornila jedna pani z Lokce. „Keď prišli, nechceli mi povedať, kto ich poslal. Potom sa mi dotýčná priznala, že sa bála, aby chlapci nenechali školy.“

Peniaze od Námestovského anjela sú pri troch vysokoškolákoch a dvoch stredoškolákoch veľkou pomocou. „Dvadsať eur do týždňa padne pre chlapcov, ktorí chodia do Kubína. Teraz dačo obliecť, obuť, zjesť. Hovoria mi, aká som silná žena, pýtajú sa, ako to všetko môžem zvládnuť. Áno, zvládam to, no nehovorím, koľko si musím odnímať od úst. Pred deťmi to nedávam najavo. Nechcem im pridávať starosti.“

Vzor pre deti

Otvorene hovorí, že v Boha verí, no s kostolom to nepreháňa. „Stále nás skúša a skúša, ale nedáme sa, ideme ďalej. Dali mi aj tabletky, ale nejedla som ich. Poplakala som si v stajni, aby ma nikto nevidel. Pán Boh dopustí, ale neopustí. Mám sedem detí, ale ani s jedným som sa nemusela učiť. Každému som v prvej triede povedala, učíš sa pre seba, neopováž sa, aby si nemal úlohy. Muž ich zas naučil robiť. Verím, že sa nestratia.“

Zo školy prichádzajú dievčatá. Idú rovno k hrncom. Nakladajú si zemiaky, vyprážený karfiol s brokolicou, k tomu domáce uhorky. „Som sama so siedmimi deťmi a nie som sociálny prípad,“ hovorí Gitka. „Keby som bola iná povaha, idem na úrad práce a nech ma štát chová. No aký vzor by som bola pre deti? Synovia mi hovoria, že stolárčina nie je robota pre mňa. Momentálne nemám iné východisko. Sama sa nemám dobre, ale keď pozerám Modré z neba, musím revať. To je dačo hrozné, ako žijú ľudia v 21. storočí.“

Valím na Poludienok

„Február je ďaleko, mama, ty stále len pridávaš,“ karhajú Gitku dcéry, keď povie, že má takmer 45. Vyzerá mladšie. „V živote som sa nemaľovala. Neznášala som to. Keď sme išli na muziku, a kamarátky ma primaľovali, hneď som sa musela ísť umyť. Aj dievčatám hovorím, aby sa nemaľovali, že budú staré. Také sú krásne, ako ich Pán Boh stvoril.“

Deti, domácnosť, práca, gazdovstvo – životný stereotyp tento rok osviežila novozaložená folklórna skupina. „Dala som sa na folklór. Chodím tam dvakrát do týždňa na dve hodinky, vyspievať sa a odreagovať. V práci mi vyšli v ústrety, keď mi vyjde poobedná, môžem si hodiny nadrobiť alebo vymeniť. Včera som si nadrobila, tak dnes o piatej valím na Poludienok.“

Ešte nie som taká stará

Suché koláče na sviatky napečú dievčatá, plnkové kúpia. Aj tak sa všetci najviac tešia na šalát a rezne. Keby ešte vyšla lyžovačka, tieto Vianoce by nemali chybu. „Dostali sme výstroj, tak sme sa vlni boli lyžovať v Krušetnici aj na Vasil'ovskej holi. V Zákamennom som vyrastala dvadsať metrov od vleku, no moje deti nechceli veriť, že viem lyžovať. Obula som si dcérine staré klipsne, zapla lyže. Smiali sa, že to chcú vidieť, ako sa spustím. Keď som zišla, povedali waw, mamina, vieš to. Čo by som nevedela, veď ešte nie som taká stará.“

Veď sa mu prihovor

Gitka hovorí, že v živote ju už neprekvapí nič. S manželom vychádzali dobre, no ako to už býva, hádka sa pritrafila aj u nich. „Mám takú povahu, že keď sme sa pohnevali, aj mesiac som sa s ním nerozprávala. Prišiel za mnou do roboty a ženy hovorili, Gitka, veď prišiel za tebou, veď sa mu prihovor. Doma som mu naložila jesť, no mlčala som. Stále sa pýtal, čo som ti urobil, keď sa so mnou nechceš rozprávať. Teraz chodím ku hrobu a pýtam sa, či mi to vracia. Ja rozprávam a on je ticho.“

Keď sme si cez telefón dohadovali stretnutie, na druhej strane ma prekvapil zvonivý hlas a ochota prispôbiť sa. Aké už len problémy môže mať táto žena, pomyslela som si. Príbeh,

ktorý som si vypočula pri káve a oblátkach, nepatrí k veselým. Napriek tomu sa lúčime s úsmevom. „Keď ma deti nahnevajú, hovorím im, že si nájdem druhého muža a že ich budeme ťať. Smejú sa a doberajú si ma, či mám málo detí.“

LUCIA ŠMIGOVSKÁ

Citát:

Keby som bola iná povaha, idem na úrad práce a nech ma štát chová. No aký vzor by som bola pre deti?

Margita Vajdiarová